

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Francofurti ; Lipsiæ ; Norjbergæ, 1713

IV. Humaniores litteras in Germania praecipuo Westphalorum Studio
refloruisse.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29975

*Humaniores litteras in Germania præcipuo
Westphalorum studio restoruisse.*

AT verò postquam NICOLAI V. PONT. MAX. auspiciis cultiora litterarum studia primùm in Italia revixerunt, cùm pleræque omnes Academiae Germaniæ, rationibus sanè levibus retardatæ, quas alicubi persequitur ac refellit Æneas Silvius, ea admittere, & tractare cunctarentur, Westphali nostri tempus hoc demonstrandæ suæ in bonas litteras voluntatis, minimè prætermittendum rati, relictas ab aliis, atque despectas non modò sibi recipiendas, sed etiam ornandas, atque omni ope toti Germaniæ commendandas, existimarunt. Princeps tam illustris facti Rodolphus à Langen, vir equestris in Westphalia ordinis, & in maxima Ecclesia Monasteriensi Canonicus fuit. Is enim cùm unà cum Mauritio Comite Spigelbergio Canonico Coloniensi, & Rodolpho Agricola, in Italia Francisco Philelpho, Theodoro Gazæ, aliisque utriusque linguæ instauratoribus dedisset operam, tantosque haberet progressus, ut is, quem modò nominavi, Agricola ab hoc demum viro aliquando, ut ipse loquitur, *priscam insolenti Italia, & propemodum occupatam bene dicendi gloriam extorqueri posse* confideret; reversus in patriam nihil habuit antiquius, quàm ut ad quarum artium quasi mercatum quendam erat profectus, earum suis popularibus copiam faceret. Ille igitur fuit, ut cecinit quidam,

Lib. de educ. Lib. 107. ad Laetitiaum regem c. 6.

In Epist.

Alexander Pegasus in epigramm.

Primus Melpomenen qui rura in Westphala duxit.

In Westphala autem? imo verò, si verum amamus, omninò post restitutas litteras, primus Germanorum eruditum carmen scribere cœpit. Scripsit & multa soluto sermone perquam disertè, & veteres illos elegantium artium auctores propè primus, quasi postliminiò, juventuti restituit. Etenim Conradum, è Comitibus Ritbergen sibus, Monasteriensem Antistitem, magni

gni animi Principem, suâ auctoritate perpulit, ut in ludo litterario, qui erat in ea urbe ad D. Pauli, repudiatis barbaris & incultis minimè idoneorum magistrorum præceptiunculis, exemplo, atque instituto earum scholarum, in quibus erat in Italia versatus, vetusti scriptores utriusque linguæ explanarentur. Res variis, ut fit, consultationibus in id tempus extracta est, quo in ea Ecclesia Scholastici munus sustinebat vir magno natalium, & prudentiæ splendore Wennemarus Horstius, ex ea ipsa familia, quæ amplissimum hujus nunc Ecclesiæ Decanum tulit; is ascitis in eam rem viris litteratis è Langii ferè disciplina, atque contubernio, universum Gymnasium Timaño Camenoro, cujus extant de Philosophia naturali commentationes, administrandum dedit. Neq; verò hic Westphalorum ardor unius urbis finibus coërceri potuit, sed annitente eodem in primis Langio, ludis, in celeberrimis quibusq; oppidis, apertis, omnibus utriusque linguæ, omnisque politicior litteraturæ copiis Westphalia redundavit. Quid quòd Westphalorum studio, ac labore in alias quoque Germaniæ oras permanarunt? Siquidem Daventriæ versabatur Alexander Hegius homo Westphalus, cui Langius, quondam ejus condiscipulus, è bibliotheca, quam secum ornatam, & locupletem ex Italia detulerat, libros à doctissimis illis Italiæ magistris nuper editos in lucem, sanè quàm benignè & ultrò mittebat. His cùm ille assiduò volvendis fieret quotidie eruditior, discipulos, atque æmulos studiorum suorum habuit Desiderium Erasmmum Roterodamum, Joannem Murmellium, Ludovicum Bavingum, aliosque complures. In his Conradus quoque Goclenius Paderbornensis fuit, qui postea in nobilissima Academia Lovaniensi è primis fuit ejus Collegii professoribus, quod ad illustrandas linguarum præstantissimas sapienter institutum, trilingue dicitur; plurimumque suâ ætate, dicendi laude præstitit. eum hujus artis præcepta tradentem, audiit inter alios Adolphus Comes Schaumburgius, qui deinde Colonienfis Antistes renunciatus, veteris fuit religionis instaurator & vindex, plurimumque, Princeps Illustrissime, jam tum exsplendescen-

b

tem

tem indolem in tenera tua dilexit aetate. Tulit praeterea Paderbornensis ager eadem tempestate Ludovicum Dringeburgium, qui ad excitandas easdem mansuetiores litteras, magnis propositis praemiis Selestadium in Alsatiam evocatus, Joannem Reuchlinum, Beatum Rhenanum, Jacobum Wimphelingium, aliosque erudit, qui deinde insigni scientiae fama claruerunt. In Bataviam primus eadem praecleara studia, eodem hortante, & adjuvante Langio, Antonius Liber Sufatensis invexit, e cuius disciplina Alardus Amsterodamus, doctissimus ac politissimus Lovaniensis Theologus, aliique clari in literis homines prodierunt. Quo quidem tempore nihil mihi Westphaliae videtur ad immortalem gloriam praeter te unum, Princeps Illustrissime, defuisse. Si enim tui similis quispiam Maecenas fuisset exortus, qui severas illas veterum Academiae doctrinas hanc novam humanitatis, & eloquentiae dulcedine temperasset, unoque utrasque domicilio collocasset, non facile omnibus numeris absolutam Academiae formam primus Germaniae demonstrasset.

CAPUT V.

Westphali naturam propensi, & habiles ad doctrinam.

Equidem sic sentio: quantum inter frugiferas arbores, & eas interfit, quae praeter foliorum speciem, & umbram nihil afferunt, tantum ea gymnasia quae sciendi studia, cum linguarum cognitione conjungunt, iis praestare, quae soli poliendo sermoni, sunt consecrata. Neque id nostrates fugit, quorum ut quisque est ingeniosissimus, ita non contentus his Minoribus artibus, ad sublimiorum rerum disciplinas nativo quodam impetu, quando domi facultas non datur, in longinquas terras rapitur, quod enim est in Germania, aut superioribus annis fuit paullo florentius gymnasium? quis doctorum hominum coetus? quis denique discendi, ac proficiendi locus, qui non Westphalorum sit ingenii illustratus? Illi vero quos
rei